

12.1: Context: Prinsjesdag

Elke derde dinsdag in september = Prinsjesdag.

Prinsjesdag is een voorbeeld van een politiek instituut. **Politiek instituut** = *complex van min of meer geformaliseerde regels die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond politieke machtsuitoefening en politieke besluitvorming reguleren.*

Ander voorbeeld: poldermodel

Bij prinsjesdag horen de Algemene Beschouwingen. Is ook een politiek instituut. Daarbij horen politieke partijen, met **macht** = *het vermogen om hulpbronnen in te zetten om bepaalde doelstellingen te bereiken en de handelingsmogelijkheden van anderen te beperken of te vergroten.*

Partijen debatteren vanuit hun **ideologie** = *een samenhangend geheel van beginselen en denkbeelden, meestal uitmondend in ideeën over de meest wenselijke maatschappelijke en politieke verhoudingen.* Uit die debatten kunnen compromissen komen; in Nederland het **poldermodel**. Volgens het poldermodel worden conflicten opgelost door compromissen te sluiten.

Idealen verwerft men tijdens **politieke socialisatie** = *het proces van overdracht en verwerving van de politieke cultuur van de groep(en) en samenleving waar mensen toe behoren. Het proces bestaat uit opvoeding, opleiding en andere vormen van omgang met anderen.* Het verschil met socialisatie is dat het hier gaat om politieke cultuur en besluitvorming.

Om culturen van elkaar te onderscheiden zijn er de **cultuurdimensies van Hofstede**.

- Grote machtsafstand tegen kleine machtsafstand
 - Mate waarin minder machtige actoren verwachten dat de macht ongelijk verdeeld is
- Individualistisch vs. collectivistisch
- Lage onzekerheidsvermijding vs. hoge onzekerheidsvermijding
 - Mate waarin dragers van een cultuur zich bedreigd voelen door onbekende situaties
- Langetermijngerichtheid vs. kortetermijngerichtheid
- Masculien vs. feminien

Kritiek: model simplificeert de werkelijkheid en maakt het statisch en stigmatiserend.

Nuance **dominante cultuur** en **subcultuur**: de laatste wijken af van de eersten.

Socialisatie = eigen maken van cultuur. Kan **enculturatie** (cultuur waarin men geboren is) zijn of **acculturatie** ("vreemde" cultuur).

Paradigma's over socialisatie:

- **Functionalisme**: politieke socialisatie is het middel om de politieke cultuur over te dragen en voort te laten bestaan

- **Conflict:** hoe politieke socialisatie betekenis geeft aan sociale ongelijkheid; ongelijke deelname aan politieke besluitvorming
- **Sociaalconstructivisme:** individu construeert beeld over de werkelijkheid, maar wordt ook beïnvloed door de buitenwereld. Politieke socialisatie is dus deels eigen keuze, deels invloeden

Politieke regering geaccepteerd = legitiem politiek systeem

Democratie heeft zes vereisten:

- Gekozen volksvertegenwoordigers
- Vrije verkiezingen
- Vrijheid van meningsuiting
- Vrije pers
- Vrijheid van vereniging
- Iedereen dezelfde rechten

Politieke cohesie met de bevolking kan schade oplopen door:

- Slechte binding politiek / volk
- Grote afstand tot besluitvorming van burgers, bijv. EU
- Vakjargon

Representatiemodellen:

- Afspiegelingsmodel, zoveel mogelijk zoals het volk
- Rolmodel: standpunten volksvertegenwoordiger als het volk
- Partijenmodel

Politieke bindingen → **politieke instituties**. *Complex van min of meer geformaliseerde regels die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond politieke machtsuitoefening en politieke besluitvorming reguleren.*

Onderscheid instituties/organisaties: TK is een organisatie, de staat een institutie
→ een organisatie heeft een adres, een institutie is een begrip

Verschil in macht: coalitie vs. oppositie

Coalitie werkt samen voor een gemeenschappelijk doel

→ **samenwerking** *het proces waarin individuen, groepen en/of staten relaties vormen om hun handelen op elkaar af te stemmen voor een gemeenschappelijk doel.*

12.2 Ideologie: politics

Er zijn vier dimensies waarop standpunten politiek ingedeeld kunnen worden:

- Links <-> Rechts
 - *Hoeveel moet de overheid zich bemoeien met de economie?*
 - Links: veel
 - Rechts: weinig
- Progressief <-> Conservatief
 - *Hoeveel vrijheid hebben mensen in ethische kwesties?*
 - Progressief: veel
 - Conservatief: weinig
- Nationalisme <-> Internationalisme
 - *Is een land meer op het binnenland of op het buitenland gericht?*
 - Nationalisme: binnenland
 - Internationalisme: buitenland
- Materialisme <-> Postmaterialisme
 - *Zijn actoren meer gericht op tastbare of abstracte zaken?*
 - Materialisme: tastbaar
 - Postmaterialisme: abstract

Links<->Rechts meest gebruikt.

Een ideologie omvat standpunten die bij elkaar passen op deze dimensies.

Ideologie: *Een samenhangend geheel van beginselen, denkbeelden, meestal uitmondend in ideeën over de meest wenselijke maatschappelijke en politieke verhoudingen.*

Drie ideologieën in NL belangrijk:

- Socialisme / sociaaldemocratie
 - Gelijkwaardigheid, grote rol overheid
- Liberalisme
 - Individuele rechten en vrijheden
- Confessionalisme
 - Christelijke waarden, samenwerking, harmonie

Uitzonderingen met overlapping:

- D66 (pragmatisme, maar liberaal, en sociaal)
- PVV/FvD: conservatief-liberaal

12.3 Systeem: polity

Het politieke systeem is het geheel van betrekkingen waardoor opvattingen, verlangens en eisen van individuen, groepen en instellingen in bindende beslissingen worden omgezet.

- Organisaties:
 - Partijen
 - Adviesorganen
 - Media
 - Planbureaus
 - Volksvertegenwoordiging
 - Ministeries
 - Rechterlijke macht

Politiek = de gezaghebbende toedeling van waarden en belangen

- De politiek bepaalt welke waarden en belangen ertoe doen in een samenleving
- De politiek heeft **gezag** = *macht die als legitiem beschouwd wordt.*

Montesquieu: "Trias Politica",

1. Wetgevende macht
 2. Uitvoerende macht
 3. Rechterlijke macht
- In Nederland is het kabinet zowel wetgevende als uitvoerende macht, omdat ministers en staatssecretarissen ook initiatiefrecht hebben.

Mensen met dezelfde standpunten kunnen aan **groepsvorming** doen = *het tot stand komen van bindingen tussen meer dan twee mensen, doordat ze elkaar beïnvloeden en gemeenschappelijke normen en waarden ontwikkelen.*

Politieke groepsvorming → politieke partijen

Partijen hebben functies in de samenleving:

- Het opleiden van mensen tot nieuwe politici
- Het agenderen van politieke wensen vanuit de samenleving
- Het interesseren van mensen om politiek actief te worden
- Het afwegen van wensen, eisen en belangen
- Een brug zijn tussen overheid en burger

Er zijn steeds meer zwevende kiezers en leden van politieke partijen → **individualisering** = *het proces waarbij individuen in toenemende mate hun zelfstandigheid op verschillende gebieden kunnen vergroten.*

Pressiegroepen / lobbyisten agenderen met activisme en lobbyisme ook politieke onderwerpen. Wezenlijke verschil met een partij: geen kandidaten bij verkiezingen en niet breed gefocust.

Als een pressiegroep zich ontwikkelt tot politieke partij worden dit vaak single-issue partijen.

Massamedia: zorgen voor vermaak en binding, maar ook informatieve functie voor de politiek. Veranderingen in de media:

- Media niet meer gevonden aan een zuil
- Politiek is persoonlijker geworden: "Sybrand Buma" ipv "de KVP"
- Meer hypes
- Media spelen een grote rol in de vraag of iets een probleem is

Politici mikken ook op in de media komen. Hier horen twee definities bij:

- Framing: een werkelijkheid zo bespreken dat het automatisch een standpunt wordt. "De belachelijke belastingen op vlieggreizen"...
- Priming: jezelf voordoen als expert op een bepaald thema en een thema daarmee claimen

12.4 Besluitvormingmodellen

Twee modellen die belangrijk zijn bij politieke besluitvorming: het systeemmodel en het barrièremodel.

Het systeemmodel bestaat uit vier fases: input, omzetting, output en feedback.

Steun is verdeeld in actief en passief:

- Actieve steun = actief een voorkeur laten blijken, door bijv. Demonstraties
- Passieve steun = geen actie ondernemen en daarmee huidig beleid accepteren

De tijdlijn:

- Input: de vraag of de actieve steun groot genoeg is. Hier spelen ook poortwachters een rol; factoren die bepalen of het onderwerp groot genoeg op de agenda komt, zoals media, politieke partijen of pressiegroepen.
- Omzet: drie subfasen:
 - Politieke agendavorming: wordt dit probleem door de politiek aangepakt of niet
 - Is er steun vanuit de samenleving?
 - Komt de situatie vaak voor?
 - Is er een haalbare oplossing?
 - Heeft dit onderwerp prioriteit?
 - Beleidsvoorbereiding: adviezen worden gegeven en alternatieven opgesteld
 - Beleidsbepaling: in deze fase wordt bepaald welke oplossing het geschikt is en op welke manier het uitgevoerd moet worden
- Uitvoer: In deze fase wordt bepaald hoe de uitvoer tot stand komt. Dit kan een wet zijn, maar ook kamervragen of een staatsbezoek.
- Feedback: het nieuwe beleid wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Het systeemmodel gaat ervan uit dat het proces wordt beïnvloed door de omgeving. Er zijn aspecten om rekening mee te houden: demografisch, ecologisch, cultuur, economisch, technologisch en sociaal.

Het barrièremodel werkt bijna hetzelfde als het systeemmodel, maar legt meer nadruk op de stenen op de weg. Er moeten verschillende barrières worden genomen om tot nieuw beleid te komen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een actor die de macht heeft een barrière te nemen (realisatiemacht) en actoren die dat verhinderen (hindermacht).

Barrière 1: het erkennen van problemen

In deze fase moet het probleem in de aandacht komen. Als het probleem door een politieke groep erkend wordt, begint fase 2

Barrière 2: afweging

De politiek bepaalt of het onderwerp belangrijk genoeg is om hoger op de politieke agenda te zetten.

Barrière 3: besluitvorming

Er moet een besluit worden genomen dat past bij de gestelde eis

Barrière 4: uitvoering

De wet is gemaakt, maar moet nog in de praktijk worden gebracht. Dit doen vaak ambtenaren.

12.5 Overheidsbeleid: policy

Hoe wordt overheidsbeleid uitgevoerd?

Beleid in Nederland is vaak een compromis. Er is geen partij met de absolute macht, dus elk beleid is een conclusie uit onderhandelingen.

Verbanden bij beleid heten **finale relaties** = een relatie tussen doel en middel. (causaal was oorzaak -> gevolg!)

Voorbeeld

- Doel: jongeren nuchterder en veiliger thuis
- Middel: snacktenten dichtbij uitgaanscentra zodat jongeren ontnuchteren door bijv. shoarma

Een causaal verband is een verband dat direct oorzaak en gevolg aangeeft. Voorbeeld: Toename welvaart → toename consumptie

Een finale relatie is een verband dat doel en middel aangeeft. Voorbeeld:

Milieuvervuiling aanpakken → minder vervuilende producten

Een schema waarin dit weergegeven wordt heet een **finale model**.

Beleid kan **rationalisering** en **institutionalisering** tot gevolg hebben.

Rationalisering is het proces van ordenen en systematiseren van de werkelijkheid met als doel haar voorspelbaar en beheersbaar te maken en van het doelgericht inzetten van middelen om zo efficiënt en effectief mogelijke resultaten te bereiken.

Institutionalisering is het proces waarbij een complex van waarden en min of meer geformaliseerde regels vastgelegd worden in standaard gedragspatronen, die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties reguleren.

Een causaal verband en een finale relatie vallen te combineren in een zandlopermodel:
Toename welvaart → toename consumptie → meer milieuvervuiling **dus**
aanpak milieuvervuiling → minder vervuilende producten

Ingrijpen van mensen in de samenleving kan leiden tot gewenste effecten, wat de
“maakbaarheid van de samenleving” wordt genoemd. Mensen die hierin geloven zeggen dat
het geluk wordt vergroot door ingrijpen van mensen.

Verschil politiek in het Engels:

- Politics: de strijd om de macht vanuit ieder zijn ideologie
- Polity: de manier waarop politiek is georganiseerd en gestructureerd
- Policy: de plannen die gemaakt worden met bijbehorende middelen